

Passejada històrica: Cabanes-1926

Al·legacions a la distribució de «Partidos médicos, farmacéuticos y veterinarios que ha formado la Junta Provincial de Sanidad» publicada al BOE el 12 de juliol de 1926.

... este pueblo se halla con no muy buenos medios de comunicación con Peralada por la existencia del río Llobregat que no tiene puente ni medio alguno de vadearse, así como por las grandes extensiones de terrenos que quedan inundados cuyas circunstancias impiden, en época de lluvias, el poder ir a Peralada, mientras que con Figueras las comunicaciones son más frecuentes, el tráfico más intenso, la distancia menor, y aún cuando también media el río Muga y éste tampoco tiene puente, en la actualidad su comunicación es más fácil y en época de lluvias, con un poco de rodeo, puede irse y volver de Figueras a Cabanas y viceversa con toda seguridad y comodidad.

Ello hace que sea mucho más fácil y económico obtener las medicinas de Figueras que de Peralada y a encargarlas a las muchas personas que diariamente van y vienen de una a otra localidad, motivos que han determinado que los vecinos de Cabanas se sirvan de las farmacias de Figueras.

Atendiendo a que tampoco les ha de ser indispensable a los farmacéuticos de Peralada la clientela de Cabanas para subsistir, justificándolo el hecho de que coexisten en Peralada dos farmacias, cosa que prueba que tienen medios de vida ambas, pues del contrario en vez de continuar haciéndose la competencia en Peralada procurarían una de ellas venir a establecerse en Cabanes, cosa que para esta población le sería mucho más agradable.

Considerando por todo ello que no es factible ni conveniente a esta población formar parte del partido farmacéutico de Peralada antes por el contrario, de no poder Cabanas tener farmacia propia, lo más conveniente es que Cabanas tenga su farmacéutico titular en Figueras.

(Ple Municipal, 1 d'agost de 1926)

Uns fragments de la novel·la “L'hereu Noradell”, de Carles Bosch de la Trinxeria, que ens mostren alguns aspectes de la vida quotidiana, com la tornada del mercat o la vestimenta.

A les dues de la tarda d'un dia de juliol, en Joan, del casal Noradell, vellet de setanta-cinc anys, després d'acabar lo mercat del dijous de Figueres, a on havia vingut lo matí per a vendre hortalissa, ous i aviram, collà la mula al carret i se dirigí envers lo carrer de la Jonquera i carretera de França, per tornar-se'n a casa.

Assegut damunt la post del carret, lo pipot encès, tot alegroi i satisfet per l'àpat copiós, regat de bon vi, absorbit a l'hostal de la Tona, atiava a voltes la mula, que semblava tenir son:

— Arre, Castanya! Veiam si et despertaré!

I li clavava xurriacada sobre les anques ...

— Apa, cançonera! Que es fa tard i vol ploure!

La carretera anava plena de gent que se'n tornava a casa: carros, cavalcadures, pagesos de calces amples de vellut blau, gec i armilla curta, adornada de penjolls de botons daurats, faixa i barretina vermella ... corrues de pagesetes, faldilles retrossades, calçades d'espardenyes, eixerides, lleugeres, conversant i rient amb llurs xicots, enmig de núvols de pols que aixeca la ponentada...

—Adéu-siau, Joan!

—Adéu, bona gent, adéu!

Era molt conegut. Feia tants anys que anava al mercat del dijous!

Un fragment de la novel·la “La vida i la mort de Jordi Friginals”, de Josep Pous i Pagès, que ens narra la timidesa del protagonista quan va a declarar-se a la seva estimada.

Mentrestant en Jordi i l'Alberta havien pujat a la sala del mas, en silenci l'un i l'altre. Tot fou trobar-se sols i no saber novament què dir-se. Una mateixa temorena emoció els corlligava. Tots dos es pressentien arribats al llindar de nous destins. I en Jordi no gosava aventurar-hi el primer pas, poruc de trobar un desengany; i tota altra conversa li semblà indigna d'aquella hora.

Desitjosa de rompre l'anguniós silenci, l'Alberta proposà:

— Hauries de prendre alguna cosa, Jordi. De quan deus haver dinat fins que soparem ...

I, sense finir la frase ni esperar el consentiment del noi, dugué pa i tovalles de la cuina. Després obrí el guarda-roba de noguera tallada que hi havia a la sala mateixa, i en tragué llonganissa, borregos i vi ranci.

En Jordi la deixava fer, bo i seguint-la amb ulls enamorats. Tot ell es sentia fondre en el suau encís que brollava de la forta i graciosa gentilesa de la noia. Com més la mirava, més bella la veia, més impossible li semblava de poder viure lluny de la seva companyia. I en pensar que potser ja l'havia perduda, el seu cor tremolava com fulla en la branca, quan arriben els primers tramuntanals, nuncis de la hivernada.

— Apa, menja sense compliments — va dir ella en tenir-ho ja tot disposat.

I, asseient-se-li al davant, li serví pa i llonganissa.

Un artista malaguanyat: Eusebi de Puig

Eusebi de Puig va néixer a Figueres l'any 1891 en una de les famílies terratinents més importants de la zona. La seva mare, Concepció de Conill i Maranges, era pubilla d'una de les nissagues més rellevants de Cabanes i el seu pare, Eusebi de Puig i de Rich, fou el president de la Cambra Agrària de l'Empordà durant molts anys. Des de sempre va tenir gran afició per la pintura. Ja durant la infància passava hores dibuixant, fent esbossos i apunts. Per tal d'encaminar aquestes aptituds va assistir a l'Escola de Belles Arts de Barcelona, coneguda com la Llotja, centre pel qual passaven molts artistes de l'època. Més tard va rebre el mestratge de l'extraordinari retratista i pedagog Feliu Mestres, que el va considerar en gran manera i li va permetre de treballar en el seu estudi.

Entre 1926 i 1927 la dictadura de Primo de Rivera va encomanar a un grup de pintors, entre ells Feliu Mestres, la redecoració del Saló de Sant Jordi de la Generalitat per substituir les pintures que Prat de la Riba havia encomanat a Torres García durant els anys de la Mancomunitat. El règim primoriverista volia que aquell espai tingués un aire més adequat als nous temps, és a dir, més militar i espanyol. Eusebi de Puig i el seu mestre van encarregar-se dels frescos del sostre anomenats El Triomf de la Voluntat i El Triomf de la Intel·ligència.

Va ser també un bon escriptor i un guia excepcional per fer gaudir als acompanyants de les bel·leses de ciutats com París, Florència i Roma, on havia residit llargues temporades.

Traducció i adaptació de l'article

Un artista malogrado: Eusebio de Puig. Ramon Reig. Revista Canigó. 1/6/1957

Eusebi de Puig i de Conill. Xavier Carmaniu Mainadé. Diari de Girona 19-07-2020

Com a persona acabalada que era, mai no va tenir necessitat de buscar mercat per vendre la seva obra pictòrica. Va fer una única exposició individual a les Galeries Laietanes de Barcelona, l'any 1923, amb èxit. La seva obra va quedar repartida entre familiars i amics.

Segons posa de manifest l'autor de l'article, el també pintor Ramon Reig, Eusebi de Puig va ser el primer que va veure, assimilar i entendre el paisatge empordanès, més concretament el que envolta Figueres. Va saber veure i cantar la nostra plana, les nostres plantades, els nostres camps a punt de segar, tot encerclat per les muntanyes de Sant Pere de Roda i el Canigó.

La seva pintura deriva de l'impressionisme. Però és difícil determinar a qui s'assembla o qui se li assembla. Una curiositat en l'enfocament del paisatge: la línia de l'horitzó la situa gairebé sempre el terç superior del quadre, de manera que dona gran importància, en general, al terreny i deixa el celatge reduït a la mínima expressió. Conrea també interiors i retrat, sobretot de familiars. En qualsevol tema que plasmi, queda patent la seva sensibilitat i intel·ligència.

Traducció i adaptació de l'article *Un artista malogrado: Eusebio de Puig.*
Ramon Reig. Revista Canigó. 1/6/1957

El músic Enric Cullell i Sagols (Algèria, 1897- Cabanes, 1937)

Fill de Vicenç Cullell Vidal, de Cabanes, i d'Enriqueta Sagols Planes, de Pedret i Marzà, Enric va néixer a Algèria, el gener de 1897. El naixement a Algèria va venir motivat per la feina del pare, que era boter i feia llargues estades fora de casa.

Vivint ja a Cabanes, amb només 16 anys Enric Cullell s'incorporà a l'Orquestra Els Fatxendes, de Sabadell, i després passà a l'Antiga Pep, que era la cobla fundada abans del 1875 per Pep Ventura. Més endavant formà part de La Principal de Peralada, cobla fundada el 1890 pels germans Josep i Miquel Serra, i on Enric Cullell ja figura la temporada 1927-28 i on probablement restà fins el 1930.

Va formar part d'altres grups musicals com La Principal de la Bisbal i acompanyà Raquel Meyer en dues de les seves representacions, a Girona i a Perpinyà, però una malaltia va fer que el 1934 hagués de deixar la seva activitat musical. Va morir pocs anys després amb només 40 anys.

Fonts:

Antònia Gimbernat, *Enric Cullell i Sagols*
<https://cabanesemporda.com/2014/05/19/enric-cullell-sagols>
Padrosa Gorgot, Inés. *Diccionari biogràfic de l'Alt Empordà*. Girona : Diputació

Antoni Ribas de Conill: un astrònom empordanès

Reparació d'un oblit

Durant molts anys qui ens ocupa, Antoni Ribas de Conill, ha estat un personatge gairebé oblidat, amb algunes excepcions. Entre elles el record que Joan Guillamet li fa a Coses i gent de l'Empordà.

Aquest oblit ha tingut una reparació, encara que modesta. En l'avinentesa del 70è aniversari del traspàs de Ribas de Conill, l'any 2005, tant el poble de Cabanes, amb l'ajuda de la Diputació, com la comarca de l'Empordà, a través del Consell Comarcal i de l'Institut d'Estudis Empordanesos, entitat promotora de la commemoració, varen programar uns senzills actes per homenatjar el personatge, dignificant la tomba on reposen les seves despulles, donant el seu nom al Centre Cultural del poble i recordant aquest astrònom aficionat amb la celebració d'un acte acadèmic de gran nivell.

... ..

Un hereu empordanès

La vida d'Antoni Ribas de Conill, nascut l'any 1880, es podria resumir dient que fou un hereu empordanès de família benestant dedicada a l'administració del patrimoni agrícola que, com tants altres, després de cursar el batxillerat a Figueres amb notes excel·lents, sobretot en matemàtiques i literatura, va iniciar els estudis de dret, que aleshores semblaven obligats, sense que acabés d'obtenir la llicenciatura, possiblement pel manifest desinterès pel món jurídic.

Ribas de Conill, inquiet i intel·ligent, d'esperit aventurer i fantasiós, just complerts els 22 anys, a començament del segle XX deixà els estudis universitaris i junt amb dos companys inicià un llarg viatge per conèixer món, que el dugué inicialment a Mèxic, on va fer una llarga estada. En aquest país americà va fer de tot, des de dirigir una fàbrica, no se sap ben bé de què, fins a fer amistat amb el president del país, el general Porfirio Díaz, casualment casat amb una noia empordanesa, circumstància que va ajudar Ribas a ser ben rebut pel president mexicà. Va seguir la seva aventura i gairebé va recórrer tot Amèrica del Sud a la recerca d'experiències. Passats alguns anys retornà a casa, però la pau de la masia plantada al costat de la Muga, can Ribas, no el satisfieien i s'inicià en la ciència de l'astronomia.

... ..

L'observatori de Cabanes

Ajudat pel ferrer del poble, Pere Alabau, va construir al pis superior de la masia el seu propi observatori astronòmic, la part central del qual era una cúpula giratòria de gran diàmetre, perfectament mecanitzada i de maneig molt fàcil. Va comprar un telescopi de 162 mm que pesava dos-cents quilos i tenia tres metres d'altura. També va instal·lar una estació meteorològica i una ràdio per rebre els senyals horaris. Va batejar l'observatori amb el nom de Observatorio Astronómico de Cabanes o bé Observatorio Astronómico de la Muga.

Antoni Ribas feu nombroses col·laboracions a la prestigiosa revista l'Astronomie, dirigida per astrònom francès Camille Flammarion. Es relacionà amb científics tan rellevants com Josep Comas i Solà, director de l'observatori Fabra de Barcelona.

En morir el personatge el seu telescopi i l'extensa biblioteca foren adquirits per un amic seu, Albert Barangé, que en va disposar fins a l'any 1982, quan va morir. Posteriorment el telescopi, degudament restaurat, la seva biblioteca i part de la seva obra varen arribar a l'Agrupació Astronòmica de Sabadell on romanen actualment.

Adaptació de l'article *Antoni Ribas de Conill: un astrònom empordanès*. Eduard Puig Vayreda.
Revista de Girona no 286. Setembre de 1014

CABANES

Sobre un pla que arreu perfila
els canyissos i els xiprers,
on sovint s'alça una vila
que té places i carrers
amb cases color d'argila,

aflora la de Cabanes
amb matriarcal orgull
cenyida per les vessanes
que llaura, sembra i recull
enmig de terres germanes.

Desafiant tot ultratge,
en la nuditat d'un cos
que del sol rep vassallatge,
s'alça altiva en el seu clos
la torre de l'homenatge.

Plana enllà, dins la clausura
de les hortes i els jardins,
l'encuny del Císter perdura
a Sant Feliu de Cadins
plenitud d'una fe pura.